

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 14ης Δεκεμβρίου 1995 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-163/94, C-165/94 και C-250/94,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις του Juzgado Central de lo Penal de la Audiencia Nacional (Ισπανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο των ποινικών δικών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Lucas Emilio Sanz de Lera,

Raimundo Díaz Jiménez,

Figen Kapanoglu,

η έκδοση προδικαστικής απόφασεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 73 Β, 73 Γ, παράγραφος 1, και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης ΕΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, Κ. Ν. Κακούρη και G. Hirsch, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, P. J. G. Kapteyn (εισηγητή), C. Gulmann, J. L. Murray, P. Jann, H. Ragnemalm και L. Sevón, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

γενικός εισαγγελέας: G. Tesaurο

γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- το Ministerio Fiscal (C-250/94), εκπροσωπούμενο από τον Florentino Orti Ponte, Fiscal de la Audiencia Nacional,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Alberto José Navarro González, γενικό διευθυντή συντονισμού κοινοτικών νομικών και θεσμικών θεμάτων, και τον Miguel Bravo-Ferrer Delgado, abogado del Estado της υπηρεσίας κοινοτικών διαφορών,
- η Βελγική Κυβέρνηση (C-163/94 και C-165/94), εκπροσωπούμενη από τον Jan Devadder, διευθυντή διοικήσεως στη νομική υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Edwige Belliard, αναπληρωτή διευθυντή της Διευθύνσεως Νομικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, την Catherine de Salins, υποδιευθυντή της ίδιας διευθύνσεως, και τον Philippe Martinet, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων της ίδιας διευθύνσεως,
- η Πορτογαλική Κυβέρνηση (C-163/94 και C-165/94), εκπροσωπούμενη από τους Luis Fernandes, διευθυντή των νομικών υπηρεσιών της Γενικής Διευθύνσεως Κοινοτικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, και Jorge Santos, σύμβουλο στο Τμήμα Νομικών Υπηρεσιών της Banco de Portugal,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις Blanca Rodríguez Galindo και Hélène Michard, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις της Ισπανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από τον Miguel Bravo-Ferrer Deglado, και της Επιτροπής, εκπροσωπηθείσας από την Blanca Rodríguez Galindo, κατά τη συνεδρίαση της 11ης Ιουλίου 1995,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Σεπτεμβρίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με διατάξεις της 24ης Μαΐου, της 26ης Μαΐου και της 1ης Ιουλίου 1994, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο αντιστοίχως στις 16 Ιουνίου, στις 17 Ιουνίου και στις 13 Σεπτεμβρίου 1994, το Audiencia Nacional υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ, προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 73 Β, 73 Γ, παράγραφος 1, και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης ΕΚ.
- 2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο τριών ποινικών υποθέσεων. Στην υπόθεση C-163/94, ο L. E. Sanz de Lera, Ισπανός κάτοικος Ισπανίας, συνελήφθη στη Γαλλία, στις 27 Οκτωβρίου 1993, ενώ κατευθυνόταν με το ιδιωτικό αυτοκίνητό του προς τη Γενεύη (Ελβετία). Καίτοι ανέφερε ότι δεν είχε τίποτε προς δήλωση, οι Γάλλοι υπάλληλοι διενέργησαν έρευνα στο αυτοκίνητό του εντός του οποίου βρέθηκαν 19 600 000 ισπανικές πεσέτες (PTA) σε τραπεζογραμματία.
- 3 Στην υπόθεση C-165/94, ο R. Díaz Jiménez, Ισπανός κάτοικος Μεγάλης Βρετανίας, βρισκόταν, στις 28 Οκτωβρίου 1993, στο αεροδρόμιο της Μαδρίτης-Barajas, από όπου θα αναχωρούσε αεροπορικώς, μέσω Λονδίνου, για τη Ζυρίχη

(Ελβετία). Κατά τη διάρκεια ελέγχου ασφαλείας στον αεροσταθμό διεθνών πτήσεων, βρέθηκε στη χειραποσκευή του ποσό 30 250 000 ΡΤΑ σε τραπεζογραμμάτια.

- 4 Τέλος, στην υπόθεση C-250/94, η F. Karanoglu, Τουρκίδα κάτοικος Ισπανίας, συνελήφθη από αστυνομικούς, στις 10 Μαΐου 1993, στο αεροδρόμιο της Μαδρίτης-Barajas ενώ επιβιβαζόταν σε πτήση προς Ισταμπούλ (Τουρκία), κατέχοντας το ποσό των 11 998 000 ΡΤΑ σε τραπεζογραμμάτια.
- 5 Δεδομένου ότι οι τρεις κατηγορούμενοι δεν είχαν ζητήσει άδεια από τις ισπανικές αρχές για την εξαγωγή των ποσών αυτών, ασκήθηκε εναντίον τους ποινική δίωξη ενώπιον των ισπανικών ποινικών δικαστηρίων.
- 6 Δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος 1816, της 20ής Δεκεμβρίου 1991, περί οικονομικών συναλλαγών με την αλλοδαπή, για την εξαγωγή χρηματικών ποσών μεταξύ άλλων υπό μορφή μεταλλικών νομισμάτων, τραπεζογραμματίων και τραπεζικών επιταγών εις τον κομιστή, εκπροσασμένων σε ισπανικές πεσέτες ή αλλοδαπά νομίσματα, απαιτείται προηγούμενη δήλωση, όταν πρόκειται για ποσό μεγαλύτερο του 1 000 000 ΡΤΑ κατ' άτομο και για κάθε ταξίδι, και προηγούμενη λήψη διοικητικής άδειας για ποσό υπερβαίνον τα 5 000 000 ΡΤΑ κατ' άτομο και για κάθε ταξίδι.
- 7 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του εν λόγω διατάγματος τροποποιήθηκε με το βασιλικό διάταγμα 42 της 15ης Ιανουαρίου 1993 το οποίο, κατά το αιτούν δικαστήριο, επέφερε απλώς τεχνική βελτίωση της διατάξεως.
- 8 Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι το κύρος του άρθρου 4, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος 1816 από πλευράς κοινοτικού δικαίου αποτελεί προκριματικό ζήτημα για την ενδεχόμενη στοιχειοθέτηση του ποινικού αδικήματος

που προβλέπεται από τον νόμο 40 της 10ης Δεκεμβρίου 1979 περί του νομικού καθεστώτος ελέγχου των συναλλαγών, ο οποίος τροποποιήθηκε με τον οργανικό νόμο 10 της 16ης Αυγούστου 1983.

- 9 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, αντίθετα προς τις υποθέσεις *Bordessa* κ.λπ. (απόφαση της 23ης Ιανουαρίου 1995, C-358/93 και C-416/93, Συλλογή 1995, σ. I-361), οι οποίες αφορούσαν περιπτώσεις εξαγωγής κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών, στις υπό κρίση υποθέσεις πρόκειται για κίνηση κεφαλαίων από κράτος μέλος προς τρίτη χώρα. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, ωστόσο, την έναρξη της ισχύος, από 1ης Ιανουαρίου 1994, του άρθρου 73 Β της Συνθήκης, το οποίο αφορά και τις κινήσεις κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.
- 10 Πρέπει, συναφώς, να επενθυμιστεί ότι, με την προμνησθείσα απόφαση *Bordessa* κ.λπ., το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι τα άρθρα 1 και 4 της οδηγίας 88/361/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1988, για τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης (ΕΕ L 78, σ. 5), δεν επιτρέπουν να εξαρτάται η εξαγωγή νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστή από προηγούμενη άδεια, ενώ, αντιθέτως, επιτρέπουν να εξαρτάται η πράξη αυτή από προηγούμενη δήλωση.
- 11 Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε, στο πλαίσιο των τριών υποθέσεων, τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Συμβιβάζεται με τη διάταξη του άρθρου 73 Β, παράγραφοι 1 και 2, της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σε συνδυασμό με τα άρθρα 73 Γ, παράγραφος 1, και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της ίδιας Συνθήκης, κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους σύμφωνα με την οποία για την εξαγωγή μεταλλικών νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστή απαιτείται προηγούμενη δήλωση, εφόσον το σχετικό ποσό υπερβαίνει το 1 000 000 πεσέτες, ή εκ των προτέρων λήψη διοικητικής αδειάς εφόσον το σχετικό ποσό υπερβαίνει τα 5 000 000 πεσέτες, ενόψει του ότι η μη τήρηση των εν λόγω υποχρεώσεων επισύρει ποινικές κυρώσεις που φθάνουν μέχρι τη στέρηση της ελευθερίας;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, μπορεί να γίνει επίκληση, κατά του Ισπανικού Δημοσίου, των διατάξεων του άρθρου 73 Β της Συνθήκης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ή μπορούν τα τελευταία να τις εφαρμόζουν αυτεπαγγέλτως και να μην εφαρμόζουν τις αντίθετες εθνικές διατάξεις;»

12 Με διάταξη της 27ης Ιουνίου 1994, ο Πρόεδρος διέταξε, δυνάμει του άρθρου 43 του Κανονισμού Διαδικασίας, τη συνεκδίκαση των υποθέσεων C-163/94 και C-165/94 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως. Με διάταξη της 6ης Ιουνίου 1995, ο Πρόεδρος διέταξε τη συνεκδίκαση της υποθέσεως C-250/94 με τις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-163/94 και C-165/94 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

13 Δεδομένου ότι τα πραγματικά περιστατικά των τριών αυτών υποθέσεων έλαβαν χώρα πριν από την 1η Νοεμβρίου 1993, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος των διατάξεων των οποίων την ερμηνεία ζητεί το αιτούν δικαστήριο, η Γαλλική Κυβέρνηση εξέφρασε αμφιβολίες ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων αυτών στα πραγματικά περιστατικά των τριών υποθέσεων. Η εν λόγω κυβέρνηση θεωρεί ότι στην υπό κρίση περίπτωση έχουν εφαρμογή μόνον οι διατάξεις της οδηγίας 88/361.

14 Ωστόσο, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι το εθνικό δικαστήριο έκρινε αναγκαίο να ζητήσει από το Δικαστήριο ερμηνεία των άρθρων 73 Β έως 73 Δ της Συνθήκης για τον λόγο ότι η γνωστή στο εθνικό του δίκαιο αρχή της αναδρομικής ισχύος του ηπιότερου ποινικού νόμου καθιστά ανεφάρμοστες τις εθνικές διατάξεις υπό το κράτος των οποίων διεπράχθησαν τα ποινικά αδικήματα, σε περίπτωση που οι διατάξεις αυτές αποδειχθούν ασυμβίβαστες προς τα άρθρα 73 Β έως 73 Δ.

15 Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο οφείλει να απαντήσει στα υποβληθέντα ερωτήματα, καθόσον στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει τόσο το αναγκαίον της εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, προκειμένου το ίδιο να μπορέσει να εκδώσει την απόφασή του, όσο και την λυσιτέλεια των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 16 Με το ερώτημα αυτό, το εθνικό δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν τα άρθρα 73 Β, παράγραφοι 1 και 2, 73 Γ, παράγραφος 1, και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης απαγορεύουν ρυθμίσεις οι οποίες εξαρτούν οποιαδήποτε εξαγωγή μεταλλικών νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστή από προηγούμενη λήψη αδείας ή δήλωση και προβλέπουν, προς εξασφάλιση της τηρήσεως της εν λόγω υποχρεώσεως, την επιβολή ποινικών κυρώσεων.
- 17 Καταρχάς, όσον αφορά το άρθρο 73 Β, παράγραφος 2, της Συνθήκης, πρέπει να παρατηρηθεί ότι, όπως προκύπτει από τις διατάξεις περί παραπομπής, οι επίδικες περιπτώσεις εξαγωγής τραπεζογραμματίων δεν αντιστοιχούν σε πληρωμές αφορώσες εμπορευματικές συναλλαγές ή παροχές υπηρεσιών. Κατά συνέπεια, αυτές οι μεταφορές χρημάτων δεν μπορούν να θεωρηθούν ως πληρωμές υπό την έννοια του άρθρου 73 Β, παράγραφος 2.
- 18 Συνεπώς, η επίδικη ρύθμιση πρέπει να εξεταστεί μόνον από πλευράς των άρθρων 73 Β, παράγραφος 1, 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', και 73 Γ, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

Επί των άρθρων 73 Β, παράγραφος 1, και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β'

- 19 Πρέπει, πρώτον, να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 73 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης υλοποίησε την ελευθέρωση των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών καθώς και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών. Προς τούτο, ορίζει ότι, στο πλαίσιο των διατάξεων του κεφαλαίου 4 που τιτλοφορείται «Κεφάλαια και πληρωμές», απαγορεύονται όλοι οι περιορισμοί στις πληρωμές μεταξύ κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών.

- 20 Στη συνέχεια, πρέπει να διευκρινιστεί ότι, δυνάμει του άρθρου 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης, το άρθρο 73 Β, παράγραφος 1, δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών μελών «να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή παραβάσεων των εθνικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων, ιδίως στον τομέα της φορολογίας ή της προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, ή να προβλέπουν διαδικασίες δήλωσης των κινήσεων κεφαλαίων για λόγους διοικητικής ή στατιστικής ενημέρωσης, ή να λαμβάνουν μέτρα υπαγορευμένα από λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας».
- 21 Δυνάμει του άρθρου 73 Δ, παράγραφος 3, της Συνθήκης, τα εν λόγω μέτρα και οι εν λόγω διαδικασίες «δεν μπορούν να αποτελούν ούτε μέσο αυθαίρετων διακρίσεων ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό της ελεύθερης κίνησης των κεφαλαίων (...) όπως ορίζεται στο άρθρο 73 Β».
- 22 Από την προμνησθείσα απόφαση Bordessa κ.λπ., σκέψεις 21 και 22, προκύπτει ότι το άρθρο 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', αναφέρεται και στα μέτρα που είναι απαραίτητα για την αποφυγή ορισμένων παραβάσεων και τα οποία επιτρέπονται από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας, ιδίως αυτά που αποσκοπούν στην αποτελεσματικότητα των φορολογικών ελέγχων καθώς και στην καταπολέμηση παρανόμων δραστηριοτήτων, όπως η φοροδιαφυγή, το «ξέπλυμα» παρανόμου χρήματος, η διακίνηση ναρκωτικών και η τρομοκρατία.
- 23 Πρέπει, συνεπώς, να εξεταστεί κατά πόσον η υποχρέωση προηγουμένης λήψης αδείας ή υποβολής δηλώσεως για την εξαγωγή μεταλλικών νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστή είναι απαραίτητη για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων και κατά πόσον οι στόχοι αυτοί θα μπορούσαν να επιτευχθούν με μέτρα λιγότερο περιοριστικά της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων.
- 24 Όπως έχει ήδη διαπιστώσει το Δικαστήριο με τη σκέψη 24 της προμνησθείσας αποφάσεως Bordessa κ.λπ., η άδεια έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα επί της εξαγωγής συναλλάγματος, την οποία εξαρτά, κάθε φορά, από την έγκριση της διοικήσεως, η οποία πρέπει να ζητηθεί με ειδική αίτηση.

- 25 Η επιβολή μιας τέτοιας υποχρεώσεως εξαρτά, σε τελική ανάλυση, την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων από τη διακριτική ευχέρεια της διοικήσεως και είναι ικανή να καταστήσει την ελευθερία αυτή κενή περιεχομένου (βλ. προμνησθείσα απόφαση *Bordessa* κ.λπ., σκέψη 25, και απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 1984, 286/82 και 26/83, *Luisi* και *Carbone*, Συλλογή 1984, σ. 377, σκέψη 34).
- 26 Ωστόσο, ο περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων, τον οποίο συνεπάγεται η επιβολή της υποχρεώσεως αυτής, θα μπορούσε να εξαλειφθεί χωρίς εντούτοις να επηρεαστεί η υλοποίηση των στόχων στους οποίους η ρύθμιση αυτή αποβλέπει.
- 27 Πράγματι, όπως ορθώς υπογράμμισε η Επιτροπή, θα αρκούσε η καθιέρωση καταλλήλου συστήματος υποβολής δηλώσεων, ώστε να γνωστοποιούνται η φύση της σχεδιαζόμενης πράξεως καθώς και η ταυτότητα του δηλούντος, το οποίο να υποχρεώνει τις αρμόδιες αρχές να προβαίνουν σε σύντομο έλεγχο της δηλώσεως και να τους παρέχει, ενδεχομένως, τη δυνατότητα να διενεργούν, εν ευθέτω χρόνω, τις απαραίτητες έρευνες προκειμένου να εξετάζουν μήπως πρόκειται για παράνομη διακίνηση κεφαλαίων και να επιβάλλουν τις αναγκαίες κυρώσεις σε περίπτωση παραβάσεως της εθνικής νομοθεσίας.
- 28 Έτσι, αντίθετα προς την προηγούμενη λήψη αδείας, ένα τέτοιο σύστημα υποβολής δηλώσεως δεν θα ανέστελλε την εν λόγω πράξη, παρέχοντας ωστόσο παράλληλα στις εθνικές αρχές τη δυνατότητα να διενεργούν, προς διαφύλαξη της δημοσίας τάξεως, ουσιαστικό έλεγχο για την αποτροπή παραβάσεων των εθνικών τους νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων.
- 29 Όσον αφορά το επιχείρημα της Ισπανικής Κυβερνήσεως ότι μόνον ένα σύστημα λήψεως αδείας επιτρέπει τον χαρακτηρισμό ενός αδικήματος ως ποινικού και την επιβολή ποινικών κυρώσεων, παρατηρείται ότι, εν πάση περιπτώσει, τέτοιου είδους λόγοι δεν είναι ικανοί να δικαιολογήσουν τη διατήρηση μέτρων τα οποία είναι ασυμβίβαστα με το κοινοτικό δίκαιο.

- 30 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα άρθρα 73 Β, παράγραφος 1, και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης δεν επιτρέπουν ρυθμίσεις οι οποίες εξαρτούν την εξαγωγή μεταλλικών νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστή από προηγούμενη άδεια, ενώ, αντιθέτως, επιτρέπουν να εξαρτάται η πράξη αυτή από προηγούμενη δήλωση.

Επί του άρθρου 73 Γ, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ

- 31 Στη συνέχεια, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον μια εθνική ρύθμιση όπως η επίδικη εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 73 Γ, παράγραφος 1, της Συνθήκης, κατά το οποίο «οι διατάξεις του άρθρου 73 Β δεν θίγουν την εφαρμογή, έναντι τρίτων χωρών, τυχόν περιορισμών που ισχύουν στις 31 Δεκεμβρίου 1993 δυνάμει του εθνικού ή του κοινοτικού δικαίου σχετικά με τις κινήσεις κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες που αφορούν άμεσες επενδύσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται οι επενδύσεις σε ακίνητα, εγκατάσταση, παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή εισδοχή τίτλων σε κεφαλαιαγορές».
- 32 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι ρυθμίσεις όπως η επίδικη έχουν εφαρμογή στις εξαγωγές μεταλλικών νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστή.
- 33 Όμως, η υλική εξαγωγή μέσων πληρωμής δεν μπορεί να θεωρηθεί, αυτή καθαυτήν, ως κίνηση κεφαλαίων αφορώσα άμεσες επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων σε ακίνητα, της εγκαταστάσεως, της παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή της εισδοχής τίτλων σε κεφαλαιαγορές.
- 34 Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται, εξάλλου, από την ονοματολογία των κινήσεων κεφαλαίων, η οποία περιέχεται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 88/361 και η οποία κατατάσσει τις μεταφορές μέσων πληρωμής στην κατηγορία «Εισαγωγή

και εξαγωγή εγγράφων που ενσωματώνουν τις αξίες» (κατηγορία XII), ενώ οι πράξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 73 Γ, παράγραφος 1, της Συνθήκης περιλαμβάνονται σε άλλες κατηγορίες της ονοματολογίας αυτής.

- 35 Επιπλέον, ρυθμίσεις όπως η επίδικη εφαρμόζονται κατά τρόπο γενικό σε όλες τις εξαγωγές μεταλλικών νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστή, περιλαμβανομένων και εκείνων που δεν αφορούν άμεσες επενδύσεις σε τρίτες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων σε ακίνητα, της εγκαταστάσεως, της παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ή της εισδοχής τίτλων σε κεφαλαιαγορές.
- 36 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι εθνικές ρυθμίσεις όπως η επίδικη δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 73 Γ, παράγραφος 1, της Συνθήκης.
- 37 Εντούτοις, εφόσον το άρθρο 73 Γ της Συνθήκης επιτρέπει, υπό τις προϋποθέσεις που το ίδιο απαριθμεί και παρά την απαγόρευση του άρθρου 73 Β, παράγραφος 1, ορισμένους περιορισμούς των κινήσεων κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων χωρών, τα κράτη μέλη έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν τη φύση και το υποστατό των εν λόγω συναλλαγών ή μεταφορών, προκειμένου να εξασφαλίζουν ότι οι μεταφορές αυτές δεν χρησιμοποιούνται για κινήσεις κεφαλαίων που υπόκεινται, ακριβώς, σε περιορισμούς επιτρεπόμενους από το άρθρο 73 Γ (βλ. υπό την έννοια αυτή, προμνησθείσα απόφαση Luisi και Carbone, σκέψεις 31 και 33).
- 38 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι μια προηγούμενη δήλωση, περιέχουσα χρήσιμες πληροφορίες ως προς τη φύση της σχεδιαζομένης πράξεως καθώς και την ταυτότητα του δηλούντος, θα παρείχε στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να ελέγχουν την πραγματική χρησιμοποίηση των εξαγομένων προς τρίτες χώρες

μέσων πληρωμής, χωρίς να παρακωλύει τις ελευθερωθείσες κινήσεις κεφαλαίων, και να εξασφαλίζουν, με τον τρόπο αυτό, την τήρηση τυχόν περιορισμών των κινήσεων κεφαλαίων, επιτρεπομένων από το άρθρο 73 Γ της Συνθήκης.

- 39 Συνεπώς, στο πρώτο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι τα άρθρα 73 Β, παράγραφος 1, και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης δεν επιτρέπουν ρυθμίσεις οι οποίες εξαρτούν γενικώς την εξαγωγή μεταλλικών νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον κομιστή από προηγούμενη άδεια, ενώ, αντιθέτως, επιτρέπουν να εξαρτάται η πράξη αυτή από προηγούμενη δήλωση. Μια τέτοια ρύθμιση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 73 Γ, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 40 Με το ερώτημα αυτό, το εθνικό δικαστήριο ερωτά αν μπορεί να γίνει επίκληση των διατάξεων του άρθρου 73 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, ούτως ώστε να μη μπορούν να εφαρμοστούν αντίθετοι προς τις διατάξεις αυτές εθνικοί κανόνες.
- 41 Πρέπει, εκ προοιμίου, να παρατηρηθεί ότι στο άρθρο 73 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης διατυπώνεται σαφής και ανεπιφύλακτη απαγόρευση, η οποία δεν χρήζει κανενός εκτελεστικού μέτρου.
- 42 Στη συνέχεια, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η χρήση των όρων «στα πλαίσια των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου» στο άρθρο 73 Β ενέχει παραπομπή στο σύνολο του κεφαλαίου εντός του οποίου εντάσσεται το άρθρο αυτό. Συνεπώς, η εν λόγω διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου αυτού.

- 43 Παρατηρείται, συναφώς, ότι η εφαρμογή της επιφυλάξεως του άρθρου 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης υπόκειται στον δικαστικό έλεγχο και, επομένως, η δυνατότητα των κρατών μελών να κάνουν χρήση της επιφυλάξεως δεν εμποδίζει τις διατάξεις του άρθρου 73 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης, οι οποίες καθιερώνουν την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας μεταξύ των κρατών μελών και μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών, να δημιουργούν υπέρ των ιδιωτών δικαιώματα τα οποία οι μεν ιδιώτες να μπορούν να επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, τα δε δικαστήρια να οφείλουν να διασφαλίζουν.
- 44 Ως προς την εξαίρεση του άρθρου 73 Γ, παράγραφος 1, της Συνθήκης, η οποία αφορά την εφαρμογή, έναντι τρίτων χωρών, των περιορισμών που ίσχυαν στις 31 Δεκεμβρίου 1993 δυνάμει του εθνικού ή του κοινοτικού δικαίου σχετικά με τις απαριθμούμενες στη διάταξη αυτή κινήσεις κεφαλαίων από ή προς τρίτες χώρες, πρέπει να παρατηρηθεί ότι η εξαίρεση αυτή είναι διατυπωμένη κατά τρόπο σαφή, ούτως ώστε να μην αφήνει στα κράτη μέλη ή στην κοινοτικό νομοθέτη κανένα περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τόσο την ημερομηνία κατά την οποία υφίστανται ενδεχομένως αυτοί οι περιορισμοί όσο και τις κατηγορίες κινήσεων κεφαλαίων που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο των περιορισμών.
- 45 Πρέπει να προστεθεί ότι η εξουσία για τη θέσπιση μέτρων, την οποία το άρθρο 73 Γ, παράγραφος 2, της Συνθήκης αναγνωρίζει στο Συμβούλιο, αφορά αποκλειστικά και μόνον τις απαριθμούμενες στη διάταξη αυτή κατηγορίες κινήσεων κεφαλαίων προς ή από τρίτες χώρες.
- 46 Η θέσπιση των μέτρων αυτών δεν συνιστά, εξάλλου, απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή της απαγορεύσεως του άρθρου 73 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης, εφόσον αφορά περιορισμούς οι οποίοι δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 73 Γ, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

- 47 Συνεπώς, η εξαίρεση αυτή δεν μπορεί να παρακωλύσει τη γένεση, βάσει του άρθρου 73 Β, παράγραφος 1, της Συνθήκης, δικαιωμάτων υπέρ των ιδιωτών, τα οποία οι τελευταίοι να μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των δικαστηρίων.
- 48 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα προσήκει η απάντηση ότι ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων μπορεί να γίνει επίκληση των διατάξεων του άρθρου 73 Β, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με τα άρθρα 73 Γ και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης, ούτως ώστε να μη μπορούν να εφαρμοστούν αντίθετοι προς τις διατάξεις αυτές εθνικοί κανόνες.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 49 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ισπανική, η Βελγική, η Γαλλική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διατάξεις της 24ης Μαΐου, της 26ης Μαΐου και της 1ης Ιουλίου 1994 το Juzgado Central de lo Penal de la Audiencia Nacional, αποφαινεται:

- 1) Τα άρθρα 73 Β, παράγραφος 1, και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης ΕΚ δεν επιτρέπουν εθνικές ρυθμίσεις οι οποίες εξαρτούν γενικώς την εξαγωγή μεταλλικών νομισμάτων, τραπεζογραμματίων ή επιταγών εις τον

κομιστή από προηγούμενη άδεια, ενώ, αντιθέτως, επιτρέπουν να εξαρτάται η πράξη αυτή από προηγούμενη δήλωση. Μια τέτοια ρύθμιση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 73 Γ, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

- 2) Ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων μπορεί να γίνει επίκληση των διατάξεων του άρθρου 73 Β, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με τα άρθρα 73 Γ και 73 Δ, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συνθήκης, ούτως ώστε να μη μπορούν να εφαρμοστούν αντίθετοι προς τις διατάξεις αυτές εθνικοί κανόνες.**

Rodríguez Iglesias

Κακούρης

Hirsch

Mancini

Schockweiler

Kapteyn

Gulmann

Murray

Jann

Ragnemalm

Sevón

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 14 Δεκεμβρίου 1995.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

G. C. Rodríguez Iglesias